

Beslut om utvidgning och revidering av Ormsjöbergens naturreservat i Katrineholms kommun

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att Ormsjöbergens naturreservat i Katrineholms kommun, inrättat av Länsstyrelsen den 3 december 2004 med diarienummer 511-2063-2004, ska ha den utökade geografiska omfattning som framgår av bifogad karta, bilaga 1. Reservatets nya gränser märks ut i fält.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4, 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivet syfte, skäl och föreskrifter ska gälla för hela Ormsjöbergens naturreservat.

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken Länsstyrelsens beslut den 3 december 2004 med diarienummer 511-2063-2004 i motsvarande delar.

I enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning. Denna skötselplan ersätter tidigare skötselplan fastställd den 3 december 2004 med diarienummer 511-2063-2004.

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn	Ormsjöbergen
Naturvårdsregister ID	2002763
Natura 2000-område	Ormsjöbergen (SE0220504)
Kommun	Katrineholm
Församling/socken	Katrineholmsbygdens församling/Floda
Lägesbeskrivning	Ca 7 km nordväst om Hälleforsnäs järnvägsstation
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalsterräng
Kulturgeografisk region	Mälarmården
Vattenförekomst	Hedenlundaån (WA84734684)

Areal	Total areal 94,9 ha, varav landareal 79,8 ha, produktiv skogsmark 55,1 ha. Utökningsområdet utgör ca 40 ha, varav landareal 29,5 ha, produktiv skogsmark 22 ha.
Fastigheter (markägare)	Del av Celsinge 1:82 (privat)
Nyttjanderätter/servitut	Jakträtt, i övrigt inga kända rättigheter inom området, se även fastighetsutredning, bilaga 3
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att vårda och bevara ett brandpräglat barrskogsområde med ingående sjöar, myr- och hållmarker samt att bevara den biologiska mångfalden som är knuten till dessa miljöer. Syftet med naturreservatet är även att utveckla och stärka naturvärdena i delar med yngre och likartade bestånd och därmed återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer. Syftet är också att skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. I syftet ingår även att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom att naturreservatet undantas från skogsbruk och andra exploateringar. För att uppnå syftet ska i första hand naturvårdsbränning nyttjas som störningsregim i området. För att förhindra att skogen sluter sig genom att granen tar över kan även röjning och borthuggning av gran användas som skötselmetod i avvaktan på att naturvårdsbränning kan genomföras. Insatser för att öka andelen död ved ska också kunna genomföras, exempelvis fällning av enstaka tallar. I områden med yngre och likartade bestånd ska restaureringsåtgärder utföras. Åtgärder som syftar till att säkerställa förnygring av löv och tall ska kunna utföras, till exempel uppförande av tillfälliga hägnader. Delar av reservatet lämnas orörda för att utvecklas genom intern dynamik. I våtmarksområden ska hydrologin restaureras, igenväxningsvegetation röjas bort och regelbunden hävd återupptas.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper inom ramen för syftet med reservatet ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet. Liksom behovet av att vidta åtgärder mot invasiva främmande arter.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och förordningar är det i reservatet förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg,
3. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad,
4. anordna upplag,
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna,
6. avverka träd eller buskar,
7. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
8. framföra motordrivet fordon i terrängen,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
10. kalka eller gödsla mark eller vatten.

Ovanstående föreskrift A8 ska inte utgöra hinder för uttransport av fällt vilt med fyrhjuling eller motsvarande.

Ovanstående föreskrift A8 ska heller inte utgöra hinder för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärenden. En sådan insats ska omgående anmälas till Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Ovanstående föreskrift A10 gäller ej kalkning av Flensjön.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av skogsbilvägen från a) till b) enligt karta, bilaga 1.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt är förpliktade att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning av informationstavlor.
3. Naturvårdande skötsel i form av naturvårdsbränning, borthuggning av gran, friställning, ringbarkning och tillskapande av död ved.
4. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
5. Åtgärder som syftar till att säkerställa föryngring av löv och tall, t ex uppförande av tillfälliga hägnader.
6. Røjning och slåtter av våtmarksområden samt åtgärder för att restaurera hydrologin.

7. Biologisk återställning i form av utsättning av flodkräfta i Flensjön.
8. Bekämpning av invasiva främmande arter.

C Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och förordningar är det förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar. Att ta döda grenar från marken som ved till en mindre brasa är dock tillåtet,
2. skada, samla in eller gräva upp växter, mossor, svampar eller lavar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåtet,
3. fånga och insamla ryggradslösa djur på ett sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs,
4. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

5. anordna lägerverksamhet,
6. anordna tävlingar.

Upplysningar

Beslutet kan överklagas, se bilaga 4.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart, även om beslutet överklagas.

Beslutet kungörs i ortstidning och Södermanlands läns författningssamling.

Delar av området är ett Natura 2000-område och därför gäller tillståndsplikt för åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Enligt artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

För att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter finns bestämmelser i EU:s förordning (1143/2014) kring förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Enligt den är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på den så kallade.

unionsförteckningen över invasiva främmande arter.

Genom beslutet om naturreservat följer att skogsvårdslagens bestämmelser upphör att gälla i reservatet. Se 4 § skogsvårdslagen (SFS 1979:429). Därmed har markägaren inte längre något ansvar enligt 29 § skogsvårdslagen för att bekämpa eller förebygga insektsvärjning inom reservatet.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Området omfattas av strandskydd. Inom strandskyddat område är det enligt 7 kap. 15 § miljöbalken förbjudet att t ex. uppföra nya byggnader, ändra byggnader, sätta upp andra anläggningar eller anordningar som avhåller allmänheten, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer eller utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv.

Åtgärder i vattenområden kan medföra att beslut i ärende om en anmälan om vattenverksamhet eller tillståndsansökan enligt 11 kap. miljöbalken behöver vinna laga kraft innan åtgärderna genomförs.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

Ormsjöbergen, som gett namn till naturreservatet, är ett stort hällmarksområde med tallskog som ligger i en trakt där naturliga skogsbränder format landskapet under lång tid, och området har en uppenbar brandhistorik vilket syns bland annat på brandljud och brandstubbar. En stor del av området är även utpekad som Natura 2000-område (Ormsjöbergen, SE0220504)

Området för det ursprungliga naturreservatet är ca 55 ha stort och karaktäriseras av tallskog som bitvis har en uppskattad medelålder på ca 135 år och med vissa uppemot 300-åriga träd med spärrgrenig krona och pansarbark. Området hyser också döda tallar i form av högstubbar, torrakor och lågor, som är värdefulla för en lång rad arter. Bland annat är de botallar för hackspettar och viktiga livsmiljöer för vedsvampar och vedinsekter. Inom området finns också äldre, naturskogsliknande granskog med höga naturvärden men också en del yngre och medelålders tallskog och barrblandskog. Vegetationen domineras av lavrik typ, lingontyp samt blåbärstyp. I reservatet ingår den lilla skogstjärnen Ormsjön och del av Flensjön. Flensjön ingår i Länsstyrelsens kalkningsprogram och här har även försök med biologisk återställning genomförts i form av utsättning av flodkräfta..

Naturreservatet hyser en mycket skyddsvärd fauna med ett tiotal vedinsekter som är upptagna på rödlistan och ytterligare fler signalarter. Många av de rödlistade insekterna gynnas av solexponering och en del är även störningsgynnade, t ex är de tallevande skalbaggar raggbock och skrovlig flatbagge båda mycket brandgynnade. Att reservatet är rikt på gamla, döende och döda träd i olika stadier är också viktigt. Bland annat har den sällsynta arten bronsbjörn hittats, vilken främst förekommer på döende granar i långsamt

växande naturskog. I övrigt finns en del intressanta kärlväxter, mossor, svampar och lavar, de sistnämnda främst i bergbranter. Några exempel är knärot, grovticka, talticka, blomkålssvamp och kortskaftad ärgspik.

Utökningsområdet ligger direkt öster om Ormsjöbergens naturreservat tillika Natura 2000-område. Området uppgår till 40 ha och utgörs av 22,5 ha skogsmark, 10,5 ha utgör del av sjön Flensjön och ca 6 ha består av våtmarken Farmorskärret.

De naturgeografiska förhållandena är liknande för utökningsområdet och det befintliga naturreservatet. Utökningsområdet är i delar tämligen kuperat även om det inte har lika stora höjdskillnader. Medan Ormsjöbergens skogar inom det ursprungliga naturreservatet inte har brukats på mycket länge och delvis har en naturskogskaraktär, är utökningsområdet till stor del präglad av skogsbruk även om äldre och mer orörd skog också förekommer, och då främst i svårtillgängliga lägen som uddar, öar och höjder.

Naturreservatet ligger i en ostörd trakt och kan ge besökare fina vildmarksupplevelser. Allmänheten har dock inte tillträde till vägarna fram till området vilket gör det svårtillgängligt. Det finns inte heller några markerade stigar eller andra friluftsanordningar i området utan besökare hänvisas till att utforska området utefter eget intresse. Sammantaget gör detta att naturreservatet sannolikt främst besöks av entusiaster.

Ormsjöbergen och utökningsområdet ingår i den skogliga värdetrakten Mälarmårdens barrskogar enligt länets strategi för formellt skydd av skog. Mälarmården har pekats ut som ett nationellt viktigt område för insekter på äldre tallved som ingår i ett åtgärdsprogram för hotade arter. I närheten av Ormsjöbergen finns flera andra befintliga och planerade naturreservat. Dessa närliggande områden har likande naturtyper vilket gör att de tillsammans bildar ett viktigt kärnområde för flera rödlistade arter. Tillsammans med befintliga och blivande naturreservat i västra delen av Mälarmårdens värdetrakt bidrar naturreservatet och dess utökningsområde till länets gröna infrastruktur av områden som är värdefulla för den biologiska mångfalden, och här till ett ekologiskt funktionellt landskapsavsnitt med avseende på brandpräglade tallmiljöer.

Naturreservatet bidrar till uppfyllande av miljö kvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv samt Myllrande våtmarker.

Bevarande av områdets värden

De prioriterade bevarandevärdena i naturreservatet utgörs främst av tallskogen, både äldre och yngre skog. De yngre tallbestånden lämpar sig väl för naturvårdsbränning och har potential att snabbt få höga värden efter en brand. I de prioriterade bevarandevärdena ingår även refugiemiljöer som fuktig granskog, skogbevuxen myr och våtmarken Farmorskärret, en för Södermanland stor och öppen våtmark.

För att bevara naturvärdena behöver naturreservatet undantas från skogsproduktion, dikning samt olika exploateringsföretag. I brist på naturliga störningar i skogsmark och hävd av våtmark behövs naturvårdande skötsel för att vårda, bevara och utveckla naturreservatets värden.

Skogsmarken ska skötas för att gynna tallskogens ekologi och naturvårdsbränning ska återinföras som störningsregim i naturreservatet. I de fall bränning inte är praktiskt möjlig eller lämplig, ska åtgärder för att förhindra att skogen sluter sig genom att granen tar över utföras i avvaktan på att naturvårdsbränning kan genomföras. I områden med yngre och likartade bestånd ska restaureringsåtgärder utföras. Punktinsatser för att gynna specifika arter ska kunna göras, så som fällning av tallar för att öka andelen död, solbelyst ved.

Efter bränningsinsatser eller huggningsingrepp ska åtgärder som syftar till att säkerställa förnygring av löv och tall kunna utföras, till exempel uppförande av tillfälliga hägnader. Delar av skogen lämnas i stort sett orörd för att utvecklas genom intern dynamik.

Våtmarken Farmorskärret är under igenväxning med tall. Det föreligger här ett behov av återkommande röjning av uppväxande tall och sly och om möjligt regelbunden hävd. En utredning ska också göras om behovet av hydrologisk restaurering.

Motiv till geografisk utvidgning och revidering av beslut

Utökad geografisk utbredning

Utökningsområdet ligger precis intill det ursprungliga naturreservatet Ormsjöbergen och utgörs av liknande naturtyper. I och med sitt gynnsamma läge stärker utökningen det ursprungliga naturreservatets värden och långsiktiga funktionalitet. Utökning av befintliga naturreservat med utvecklingsmark för att i dessa områden kunna satsa på skötsel för att långsiktigt säkra naturvärdena, är även i linje med länets regionala strategi för formellt skydd av skog i denna skogliga värdestrakt.

Utökningsområdet hyser till viss del egna naturvärden i form av äldre skog och värdefull våtmark. De yngre bestånden lämpar sig väl som restaureringsobjekt, och naturvårdsbränning kommer direkt skapa höga naturvärden i dessa och området kommer få en framtida betydelse för den biologiska mångfalden av brandgynnade arter i en region som har en tydlig och frekvent brandhistorik.

Naturvårdsbränningarna kommer att leda till en rik tillgång på död ved, att skogen hålls mer öppen och variationsrik, samt att störnings- och ljuskrävande insekter som finns noterade i naturreservatet och i trakten i stort, gynnas. Många brandgynnade arter och ekosystem är i dag hotade till följd av att den naturliga påverkan av skogsbränder har minskat över tid och utökningen av naturreservatet bidrar till större skyddad areal för bevarandet och utvecklandet av brandpräglad skog, vilket motiverar att utökningsområdet införlivas i naturreservatet.

Nytt beslutssyfte

Syftet enligt beslutet om att bilda av Ormsjöbergens naturreservat från 2004-12-03 är att:

- Bevara de värdefulla livsmiljöerna västlig taiga, skogbevuxen myr och dystrofa sjöar, samt de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i gynnsamt tillstånd.

- Strukturer som gamla träd och död ved skall förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Typiska arter, som t.ex. tallticka och liten spiklav, skall ha gynnsamt tillstånd, liksom de rödlistade arterna som är hittade i området.
- Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten skall kunna bedrivas i hela reservatet, och besökare skall kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Länsstyrelsen anser att det finns skäl att revidera syftet för Ormsjöbergens naturreservat enligt de behov som finns i dagsläget samt i och med en geografisk utökning av området österut med ytterligare naturtyper. Syftet i beslutet från 2004 är dessutom ofullständigt eftersom det inte anges hur syftet ska nås och behöver därför kompletteras för att uppfylla kraven som ställs i miljöbalken.

Det nya syftet för naturreservatet är en modernisering av formuleringen av det ursprungliga syftets två första delar, som har tolkats som att de inryms i syftena ”Bevara biologisk mångfald” och ”Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer” enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. I den reviderade formuleringen har hänsyn tagits till att enskilda arter, strukturer eller vegetationstyper inte bör pekas ut i syftet för ett naturreservat enligt Naturvårdsverkets nuvarande vägledning om processen att bilda naturreservat. Genom syftets nya formulering har i stället de prioriterade bevarandevärdena för området lyfts fram.

Syftet har även utökats för att också innefatta syftena ”Skydda och återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer” och ”Skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter” enligt miljöbalken. Ett utökat syfte är nödvändigt för att bevara och utveckla barrskogen och dess strukturer och tillhörande rödlistade arter kopplade till brandpräglad skog som finns i Ormsjöbergens naturreservat, liksom för att tillvarata den potential som den utökade ytan har som restaureringsobjekt via naturvårdsbränning. Att utöka syftet till att även omfatta återställning av värdefulla naturmiljöer är också nödvändigt för att möjliggöra restaurering av våtmarksområdet i den utökade ytan.

Nya skäl

Skälen anger vilka prioriterade bevarandevärden som ligger till grund för beslutet. Eftersom naturreservatet utökas med ytterligare naturtyper har naturreservatets syfte också utökats och samtidigt kompletterats för att bättre tillvarata de prioriterade bevarandevärdena kopplade till brandpräglad skog. I och med detta kompletteras även skälen för beslut enligt ovan.

Nya föreskrifter

Länsstyrelsen anser också att det föreligger skäl att förtydliga samt göra tillägg i föreskrifterna för naturreservatet.

A-föreskrifterna om inskränkningar i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet är i stort oförändrade, med följande revideringar:

- Föreskriften A6 har ändrats från sin tidigare lydelse, att det är förbjudet att ”avverka eller utföra annan skogsbruksåtgärd”, till förbud mot att ”avverka träd eller buskar”. Ändringen motiveras av att föreskriften preciseras och moderniseras. Lydelsen är standardformulering i nyare reservat och ändringen innebär ingen lättnad i skyddet för naturreservatet.

2023-04-24

511-7692-2020

- Det tidigare undantaget som syftade till att möjliggöra fastighetsägarens brukande av området öster om naturreservatet har tagits bort. Eftersom området nu införlivas i naturreservatet förbjuds skogsbruk och andra exploateringar enligt A-föreskrifterna för reservatet och undantagen för att möjliggöra skogsbruk av området är inte längre nödvändiga. Ändringen innebär en förstärkning av skyddet för Ormsjöbergens naturreservat.
- A-föreskrifterna har tillfogats undantaget ”Ovanstående föreskrift A8 ska heller inte utgöra hinder för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärenden. En sådan insats ska omgående anmälas till Länsstyrelsen i Södermanlands län.”. Lydelsen är standardformulering i nyare reservat och ändringen innebär ingen lättnad i skyddet för naturreservatet, utan är endast ett förtydligande så att befintliga rättigheter enligt terrängkörningsförordningen (1978:594) inte blir begränsade, samt att insatser inom naturreservatet ska anmälas i efterhand för Länsstyrelsens kännedom.

B-föreskrifterna som reglerar vad markägaren får tåla har ändrats på flera punkter. B-föreskrifterna har preciserats för att omfatta skötselåtgärder som framgått av den tidigare skötselplanen för området. I och med detta regleras alla skötselåtgärder i beslutet, och hänvisningen till ytterligare skötselåtgärder enligt skötselplanen har tagits bort. B-föreskrifterna har också kompletterats med ytterligare skötselåtgärder.

- Föreskriften B3 har ändrats från sin tidigare lydelse, ”Genomförande av skötselåtgärder (huggning, ringbarkning etc.) i enlighet med fastställd skötselplan.”, till: ”Naturvårdande skötsel i form av naturvårdsbränning, borthuggning, friställning, ringbarkning och tillskapande av död ved.”.
- Föreskriften B5 om åtgärder som syftar till att säkerställa förnygring av löv och tall är ny och lagts till för att tillgodose syftet med naturreservatet.
- Föreskriften B6 om röjning och slåtter av våtmarksområden samt åtgärder för att återställa en naturlig hydrologi, är ny och lagts till med anledning av utökningen av naturreservatet och tillkommande naturtyper som kräver ytterligare naturvårdande och restaurerande skötsel.
- Föreskriften B7 om utsättning av flodkräfta i Flensjön är ny och lagts till för att förenkla fortsatta försök med biologisk återställning i området.
- Föreskriften B8 om bekämpning av invasiva främmande arter är ny och lagts till för i syfte att bevara naturreservatets biologiska mångfald.

C-föreskrifterna som reglerar rätten att färdas och vistas inom reservatet är i stort oförändrade, med följande revidering:

- Föreskriften C1 har tillfogats undantaget ”Att ta döda grenar från marken som ved till en mindre brasa är dock tillåtet” för att inte inskränka på friluftslivet i för stor omfattning.

2023-04-24

511-7692-2020

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att utökningsområdet utgör ett värdefullt tillägg till Ormsjöbergens naturreservat och att området bör införlivas i naturreservatet. För att förstärka naturreservatets värden behöver den utvidgade delen undantas från skogsproduktion, dikning samt olika exploateringsföretag. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att utökningen av naturreservatet är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken samt med kommunens översiktsplan.

Revideringen av syfte och föreskrifter är också förenlig med bevarandeplanen för Natura 2000-området Ormsjöbergen.

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, samt skydda och återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, liksom livsmiljöer för skyddsvärda arter, beslutar Länsstyrelsen att införliva utökningsområdet i naturreservatet Ormsjöbergen samtidigt som naturreservatet får moderniserat och utökat syfte, nya skäl samt förtydligade och utökade föreskrifter.

Efter ändringarna erhålls ett fortsatt ändamålsenligt skydd och Länsstyrelsen gör bedömningen att detta nya beslut ger ett starkare skydd än det tidigare och att de synnerliga skälen, i enlighet med 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken, därför är uppfyllda. Med hänsyn till ovan givna motiv anser Länsstyrelsen att det föreligger synnerliga skäl för att delvis upphäva det tidigare reservatsbeslutet inklusive tidigare fastställd skötselplan.

Mot bakgrund av ovan angivna bedömning, att ändringarna innebär ett fortsatt ändamålsenligt skydd och ett minst lika starkt skydd som det äldre beslutet, bedömer Länsstyrelsen att beslutet inte innebär ett sådant intrång i naturvärdena varför skäl för kompensation i enlighet med 7 kap. 7 § fjärde stycket miljöbalken saknas.

Ärendets handläggning

Bakgrund

Ormsjöbergens naturreservat bildades genom beslut av Länsstyrelsen den 3 december 2004 för att skydda gammal, brandpräglad tallskog med ingående strukturer och arter. Ormsjöbergen pekades även ut som Natura 2000-område år 2006. En bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen år 2007 och uppdaterades 2017.

Revideringsprocessen

En utredning om geografisk utökning av Ormsjöbergens naturreservat påbörjades i och med att en intresseanmälan om formellt skydd av skog, så kallad KOMET-anmälan, inkom till Länsstyrelsen i oktober 2020. Ett skydd av utökningsområdet initierades därmed av markägaren, detta då det visat sig svårbrukat på grund av inläsningseffekter efter bildandet av Ormsjöbergens naturreservat. Området fältbesöktes av Länsstyrelsen i oktober 2020 varefter en värdering beställdes. Utökningsområdet värderades i juni 2021.

Eftersom det även fanns ett behov av en översyn av det befintliga naturreservatet presenterades ett förslag till reviderat syfte och nya föreskrifter för markägaren som gav sitt godkännande, och överenskommelse om intrångsersättning träffades i september 2021. Länsstyrelsen har under 2022 tagit fram förslag till nytt beslut och ny skötselplan.

I samband med revideringsprocessen uppmärksammades att Länsstyrelsen saknar formell rätt att nyttja vägarna fram till naturreservatet. Efter avslutad lantmäteriförrättning har Ormsjöbergens naturreservat fått andelar i gemensamhetsanläggningen Mellösa-Näs GA:1 och Länsstyrelsen är numera med i Flensjövägens samfällighetsförening som förvaltar vägen från Hälleforsnäs järnvägstation fram till vägbommen vid Bergholm. För den återstående sträckan fram till Ormsjöbergens naturreservat pågår dialog med markägaren om att formalisera Länsstyrelsens rätt att nyttja vägen för skötsel och tillsyn av naturreservatet genom ett avtal.

Remiss

Länsstyrelsens förslag till beslut om utökning och revidering av Ormsjöbergens naturreservat sändes den 14 februari 2023 ut på remiss till sakägare och andra berörda. Fyra yttranden har kommit in till Länsstyrelsen.

Innan förslaget till beslut sändes på remiss genomfördes samråd med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten via DOS – länsstyrelsernas, Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens gemensamma handläggargrupp för samråd enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd.

Remissinstansernas synpunkter på förslag till beslut och Länsstyrelsens bemötande

- Skogsstyrelsen ser positivt på ett långsiktigt utökad skydd av Ormsjöbergens naturreservat.
- Sörmlands Orienteringsförbund framför att de klubbar som är kartägare inte har några invändningar, under förutsättning av framtida möjligheter att arrangera tävlingar efter sedvanlig behandling av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsens bemötande

Föreskriften C6 om tävlingar är oförändrad jämfört med det tidigare beslutet och tävlingar kan fortsatt genomföras efter tillstånd från Länsstyrelsen.

- Sörmlandsentomologerna är positiva till utökningen och förslagen till hur skötseln av naturreservatet ska bedrivas.
- Flensjövägens samfällighetsförening är positiv till utökningen och har inget att erinra men påpekar att samfällighetsföreningen benämns felaktigt i texten.

Länsstyrelsens bemötande

Benämningen av Flensjövägens samfällighetsförening har rättats.

Beslutande

Beslutande i detta ärende har varit landshövding Beatrice Ask. I den slutliga handläggningen har tillförordnad avdelningschef Erik Hjortsberg, tillförordnad enhetschef Inger-Marie Wohlfarth, länsjurist Maria Pettersson samt naturreservatshandläggarna Peter Lantz och Amanda Lidén deltagit, den sistnämnda som föredragande.

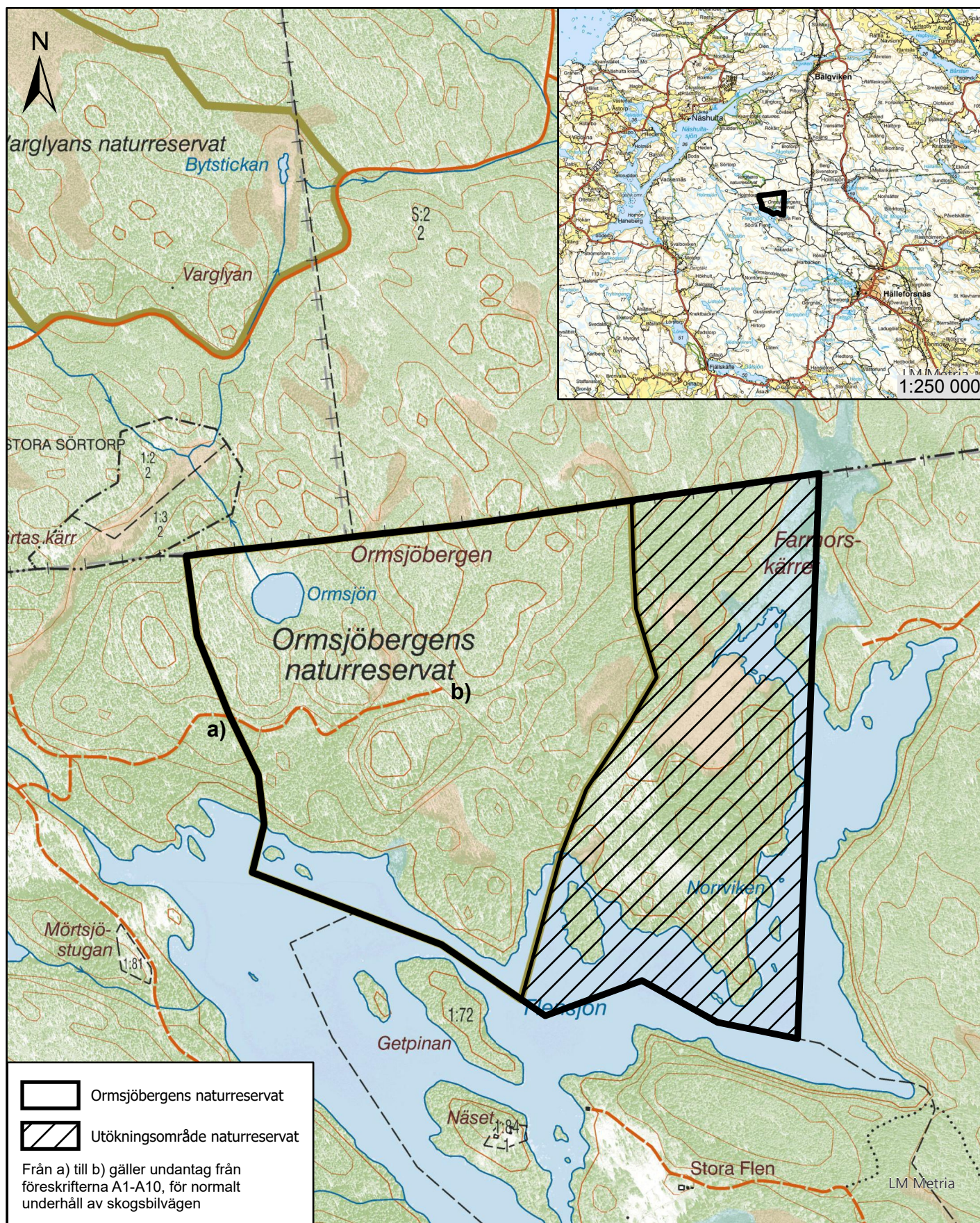
Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Hantering av personuppgifter

Information finns på <https://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/om-lansstyrelsen-i-sodermanland/om-webbplatsen/sa-hanterar-vi-dina-personuppgifter.html>

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Fastighetsutredning ([finns ej med i webversion](#))
4. Överklagningshänvisning (markägare och sakägare)

Skötselplan för Ormsjöbergens naturreservat

*Blommande svedjenävor efter en naturvårdsbränning i naturreservatet.
Foto: Per Folkesson*

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Översikt

Ormsjöbergens naturreservat är ett ca 95 ha stort barrskogsområde i kuperad terräng, beläget i ett landskapsavsnitt med frekvent brandhistorik. Naturreservatet karaktäriseras av hällmarkstallskog som till viss del är naturskogsartad, med inslag av grandominerade områden och våtmarker. En del av naturreservatet utgörs av restaureringsmarker som snabbt kan utveckla höga naturvärden efter en brand.

Uppgifter om naturtyper, arter och bevarandevärden

Uppskattade arealer av naturtyper*

- Tallskog (utanför våtmark)	42,0 ha
- Granskog (utanför våtmark)	12,8 ha
- Barrblandskog (utanför våtmark)	9,2 ha
- Lövblandad barrskog (utanför våtmark)	1,30ha
- Triviallövskog (utanför våtmark)	0,1 ha
- Temporärt ej skog (utanför våtmark)	4,8 ha
- Tallskog (på våtmark)	0,6 ha
- Barrblandskog (på våtmark)	0,2 ha
- Lövblandad barrskog (på våtmark)	1,4 ha
- Triviallövskog (på våtmark)	0,1 ha
- Öppen våtmark	5,6 ha
- Övrig öppen mark utan vegetation	0,1 ha
- Övrig öppen mark med vegetation	0,8 ha
- Exploaterad mark	0,6 ha
- Sjö och vattendrag	15,1 ha

TOTALT 94,9 ha

Natura 2000-naturtyper

- Myrsjöar (3160)
- Öppna mossar och kärr (7140)
- **Taiga (9010)
- **Skogsbevuxen myr (91D0)

ÅGP-arter

- Raggbock
- Skrovlig flatbagge

*Klasser och arealer enligt NMD (Nationella Marktäckedata)

**Prioriterad naturtyp – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU

Prioriterade bevarandevärden

- *Naturtyper*
- *Strukturer (landskapselement)*
- *Växt- och djursamhällen*
- *Arter*
- Brandpräglad skog, refugiemiljöer
- Död ved, kolad ved, solexponerad ved
- Brandberoende vedlevande insekter, kärlväxter, fåglar
- Raggbock, skrovlig flatbagge, reliktböck, brandnäva, svedjenäva, tjäder, nattskär, flodkräfta

Naturgeografiska förhållanden

Naturreservatet ligger inom Mälarmården, en bergsrygg som sträcker sig i väst–östlig riktning över länet och täcks av barrskogar som i stora områden domineras av tall. Detta är en trakt där naturliga skogsbränder format landskapet under lång tid, vilket syns bland annat på brandljud och brandstubbar. I det närliggande naturreservatet Varglyan har bränder daterats genom vedprover till åren 1523–1731, med ett medelintervall mellan bränderna på 37 år.

Mälarmårdens barrskogar utgör en skoglig värdestrakt enligt länets skogsstrategi, och har pekats ut som ett nationellt viktigt område för insekter på äldre tallved som ingår i ett åtgärdsprogram för hotade arter. Ormsjöbergens naturreservat som ligger i den västra delen av värdestrakten, är småkuperat med ett flertal mindre höjder och dalsänkor. Ormsjöberget är högsta punkt med sina cirka 100 meter över havet och ligger ett trettio-tal meter över Flensjön. Berg av olika gnejser dominerar kullarna och organiska jordarter mossarna. Den låglänta skogen växer på sandig–moig morän.

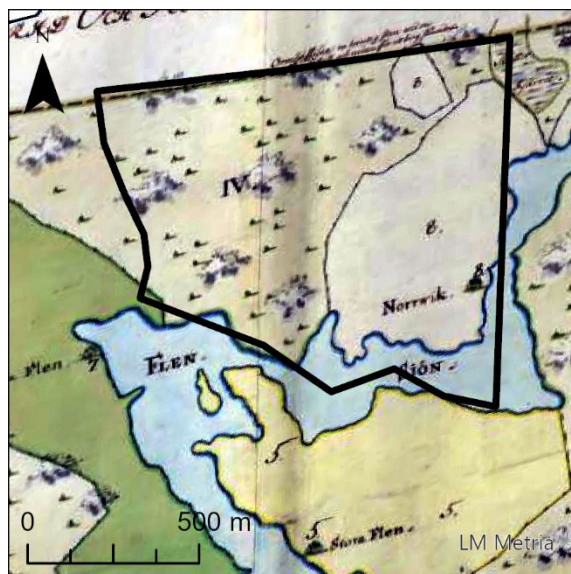
I naturreservatet ingår också Ormsjön och en mindre del av Flensjön, två näringsfattiga skogssjöar. Flensjöns vatten ingår i Hedenlundaåns sträckning mellan Holmsjön och Bruksdammen i Hälleforsnäs och berörs av ett äldre dämme i sjöns södra del. Flensjön ingår i Länsstyrelsens kalkningsprogram och här har även försök med biologisk återställning genomförts i form av utsättning av flodkräfta.

Historisk och nuvarande markanvändning

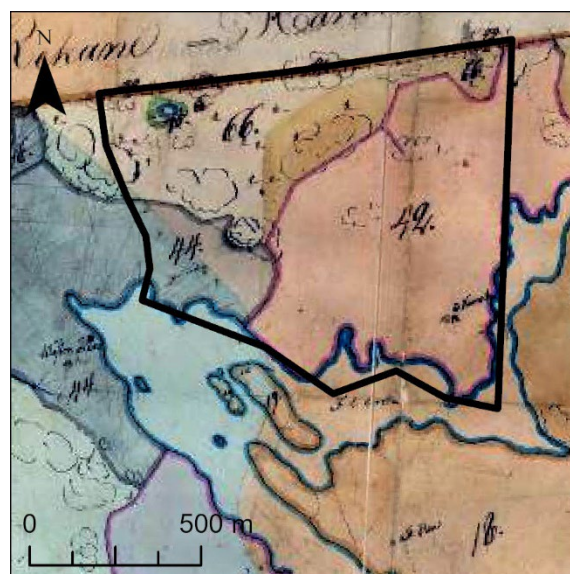
Ormsjöberget når cirka hundra meter över havet. Bo- och fyndplatser har upptäckts på höjder mellan 70 och 80 m över havet i omgivningarna som ansluter till naturreservatet, men efter vad man vet i dag koloniserades denna skogsbygd först under medeltiden.

Under mitten av 1600-talet grundades Hällefors bruk för att anlägga ett styckgjuteri och ta upp ett malmstreck på kronoallmänningen, där Ormsjöberget då ingick. Hela landskapet påverkades av bruket, och skogarna nyttjades hårt för bland annat bränsle och kolning. Detta framgår bland annat av en karta från 1713 (Figur 1), där skogen beskrivs som hårt nyttjad. I reservatet ingår även delar av det som då var inägor till gårdarna Norrwik och Västra Flen. Hundra år senare, år 1813 (Figur 2), beskrivs den västra delen av reservatet som ”avgölad mark” (svedjad) och av stenig och bergig karaktär.

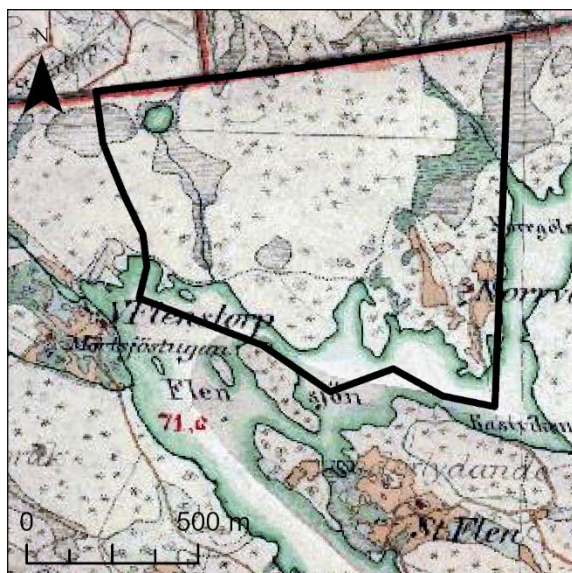
På häradskartan (Figur 3) som tillkom kring förra sekelskiftet är tolkningen att landskapet inom reservatet hade inslag av en hel del lövträd och barrträd. Från Ormsjön går en mosse ned till Flensjön. En hel del äng fordrades eftersom ett behov av dragare fanns för bland annat frakt av malm och kol. Bland annat är delar av Farmorskärret markerade som

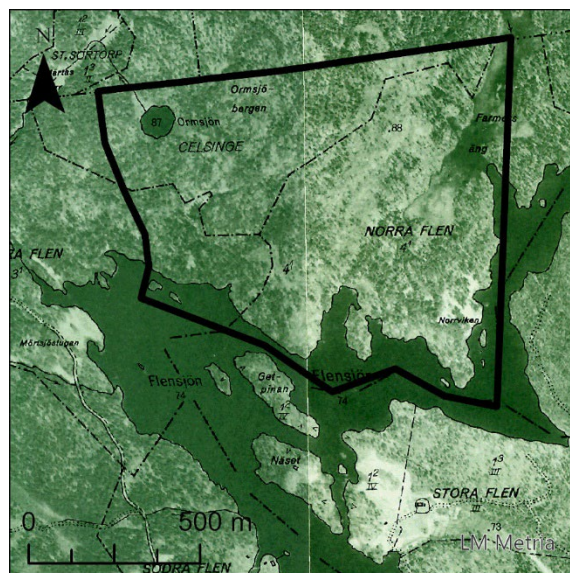
Figur 1 Karta från år 1713 tillhörande redovisning av nyttjanderättsandelar i Floda skogsallmäning. Svart linje markerar ungefärligt läge för naturreservatet. Nr 7-8 markerar Västra Flens respektive Norrvikens marker och är omgärdade av hägnader. Beteckningen IV står för utmarker och skog. Skogsmarken består av mest berg och moar med vacker björkskog samt några timmerstockar, enligt beskrivningen.

Figur 2 Karta från 1813 tillhörande lantmäteriakt om gränsbestämning. Av beskrivningen framgår att nr 42, tillhörande Norrvik, innehåller äng, åker och branta berg med ymnig skog. Nr 44, tillhörande Västra Flen, beskrivs som dels äng och åker, dels afgölad, karg och stenig mark. Nr 66 utgörs av utmark utanför Norrviks och Västra Flens hägnader och beskrivs som karg och stenig mark med tämligen jämn skog.

Figur 3 Häradsekonomiska kartan från sekelskiftet 1800/1900. Delar av Farmorskärret är markerade som slåttermark. En del åkermark finns kvar vid Norrviken.

Figur 4 Ekonomiska kartan, flygfotograferad år 1954. Åkerbruket tycks ha upphört vid Norrviken.

slåttermark. Det kan också utläsas att det vid denna tid fanns åkermark kvar vid Norrviken. Gårdarna kring Flensjön beskrivs som underlydande Hällefors bruk. Bruket hade sin storhetstid på 1800-talet, fideikommisset upphörde år 1905 och skogsegendomar och lantbruk som tillhörde bruket avstyckades och försålles.

Fram in på 1930-talet fick betesdjuren gå på skogen. Under andra världskriget skedde kolning och det höggs också en del så kallad kastved (brännved) i skogen, vilken lades vid Västra Flen. På den ekonomiska kartan från 1950-talet (Figur 4) kan man se att skogen, speciellt i ett stråk centralt i området, var mycket öppen. All åkermark och även en del gårdar kring sjön hade då försvunnit.

Vissa delar av Ormsjöbergens skogar har nu en naturskogskaraktär då de inte brukats på länge. I slutet av 1980-talet genomfördes dock en huggning i området då cirka 80 frötallar togs bort, vilka hade en ålder av cirka 350 år. En huggning har även gjorts under 1990-talet. På 1960–1970-talen förbättrades skogsvägen som går in i naturreservatet, en förlängning gjorde år 1997 då en gallring av skogen i norr gjordes. I området finns körspår och stubbar av varierad ålder.

Skogsmarken inom utökningsområdet är till stor del präglad av modernt skogsbruk, även om äldre och mer orörd skog också förekommer.

Biologiska bevarandevärden

Inom Ormsjöbergens naturreservat är det skogsmarken som hyser de högsta naturvärdena. Den mest utpräglade naturskogen finner vi inom det ursprungliga naturreservatet, på själva Ormsjöberget i nordost. Här finns en höjdpåsar med gammal hällmarkstallskog med omväxlande bergimpediment och produktiva stråk. Denna del är en registrerad nyckelbiotop och här finns inslag av mycket gamla tallöverståndare med pansarbark, troligen över 300 år gamla. Skogen har en uppenbar brandhistorik med brandmärkta träd och stubbar, här har påträffats tallstubbar med upp till sex brandljud. Döda tallar förekommer allmänt till sparsamt som torrakor, torrträd, högstubbar och lågor i olika nedbrytningsstadier. Andra värdefulla strukturer i skogsmiljön är spärrgreniga grova träd, gamla tallar med bohål och hackmärken och träd med rovfågelbo.

I naturreservatet har påträffats flera nationellt skyddsvärda vedinsekter, bland annat de tre tallevande skalbaggar raggbock, reliktbock och skrovlig flatbagge (se Tabell 1). Raggbock tycks ha en stark population i trakten och arten är även påträffad i lågor på hyggen utanför reservatet. Nästan samtliga av de rödlistade arterna gynnas av solexponering och en del av insekterna är även störningsgynnade, t ex är raggbock och skrovlig flatbagge båda mycket brandgynnade.

Från stranden av Flensjön och upp mot änden på skogsbilvägen finns områdets andra nyckelbiotop, här växer ett stråk med äldre barrblandskog där en del träd är minst 200 år gamla. Inslag finns också av lövträd som sälk, ek, asp och vårtbjörk. I glesare partier växer enbuskar och även hassel. Död ved finns i form av en hel del lågor i olika nedbrytningsstadier, högstubbar och torrträd. I området har dock granbarkborren dödat många granar sedan torråret 2018 och efterföljande svärmningar.

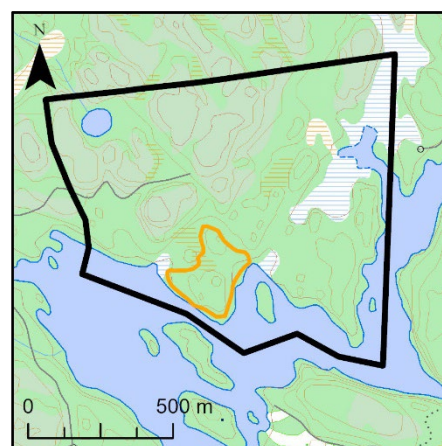
De gamla granarna i området hyser flera hänsynskrävande vedinsekter, såsom bronsbjörn som oftast förekommer i långsamt växande naturskogsbestånd. Flera signalarter av svampar och kärlväxter har också noterats i området, bl.a. tallticka, vedticka, grovticka, dropptaggsvamp, grönpyrola och knärot. Av intressanta fåglar kan bland annat nattskärna

och tofsmes nämnas. Bon av spillkråka finns också i några tallar och det är troligt att både tjäder och orre lever i området och använder olika delar till födosök och skydd under årets olika faser. På en av de små öarna i Flensjön häckar sedan många år fiskgjuse.

Den resterande skogsarealen består främst av ung till medelålders barrblandskog eller på vissa håll rena tall- eller granbestånd. Äldre och mer orörd skog förekommer i mindre fläckar, och då främst i svårtillgängliga lägen som uddar, öar och höjder. Några små skogbevuxna myrar ingår också, med senvuxna träd av tall, björk och al.

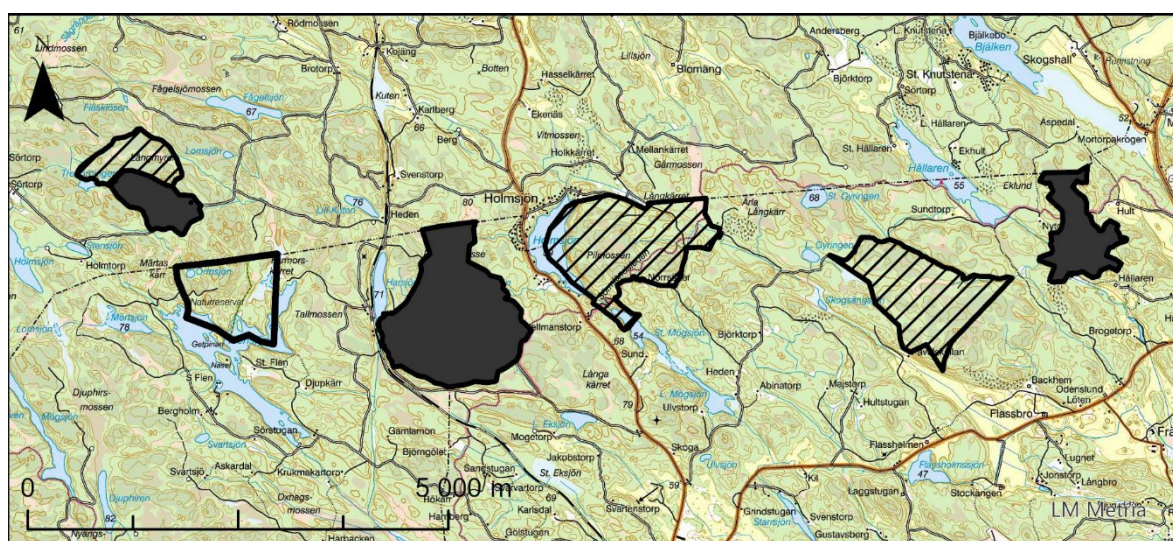
Den yngre skogen lämpar sig väl som restaureringsobjekt och kan efter naturvårdande skötsel och naturvårdsbränning snabbt utveckla höga naturvärden och bidra till en större areal brandpräglad skog i denna värde-trakt.

En naturvårdsbränning utfördes i augusti 2016 i områdets södra del (Figur 5). Området som brändes var en udde mot Flensjön och brandområdet blev ca fem ha stort. En trädbård utefter Flensjön lämnades dock obränd. Syftet med branden var att gynna tall och skapa en luckig, varm och solbelyst skog med god förnygring av tall och löv. Efter branden började frön av svedjenäva och brandnäva som legat vilande i marken att gro och plantor sågs senare under hösten. Bland insekterna gynnades exempelvis sotsvart praktbagge och liten brandlöpare.

Figur 5 Brandområdet från 2016 är markerat med orange linje.

Naturreseptatet utgör ett relativt stort sammanhängande skogsområde med flera andra befintliga och planerade naturreseptat i närheten (Figur 6). Dessa närliggande områden har likande naturtyper vilket gör att de tillsammans bildar ett viktigt kärnområde för flera rödlistade arter. Tillsammans med befintliga och blivande naturreseptat i västra delen av Mälarmårdens värde-trakt bidrar naturreseptatet till ett ekologiskt funktionellt landskapsavsnitt med avseende på brandpräglade tallmiljöer.

Figur 6 Befintliga (grå) och blivande (rastrede) naturreseptat i Ormsjöbergens omgivning.

Våtmarksområdet Farmorskärret är en stor, öppen våtmark som ingår med ungefär hälften av sin areal i naturreservatet. Kärret ingick i våtmarksinventeringen (VMI) där det beskrivs som ett av de större öppna kärren och klassas i den högsta naturvärdesklassen. Denna södra halva av Farmorskärret utgörs av ett stort gungfly med bl. a snärjvitmossa och sotvitmossa i bottenskiktet.

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter, ÅGP-arter (åtgärdsprogram för hotade arter), Natura 2000 arter samt ett urval av fridlysta arter som registrerats i objektet. Rödlistekategori följer SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020., SLU, Uppsala. NT = nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad, S = signalart enligt Skogsstyrelsen, F = fridlysta arter, N2000 = art som listats i EU:s Art- och habitatdirektiv, bilaga 2 eller i Fågeldirektivets bilaga 1. ÅGP = art som ingår i något av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistad/S/ÅGP N2000/fridlyst
Kärlväxter		
brandnäva	<i>Geranium lanuginosum</i>	EN
grönpyrola	<i>Pyrola chlorantha</i>	S
knärot	<i>Goodyera repens</i>	VU/F
svedjenäva	<i>Geranium bohemicum</i>	NT
Mossor		
blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	S
Lavar		
kortskaftad ärgspik	<i>Microcalicium ahlneri</i>	NT
Fåglar		
fiskgjuse	<i>Pandion haliaetus</i>	N2000/F
nattskärre	<i>Caprimulgus europaeus</i>	N2000/F
tjäder	<i>Tetrao urogallus</i>	N2000/F
Svampar		
blomkålssvamp	<i>Sparassis crispa</i>	S
droptaggsvamp	<i>Hydnellum ferrugineum</i>	S
druvfingersvamp	<i>Ramaria botrytis</i>	NT
fjällig taggsvamp s.str.	<i>Sarcodon imbricatus s.str.</i>	S
grovticka	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	S
rävticka	<i>Inocutis rheades</i>	S
tallticka	<i>Porodaedalea pini</i>	NT
vedticka	<i>Fuscoporia viticola</i>	S
Skalbaggar		
björksplintborre	<i>Scolytus ratzeburgii</i>	S
bronsjon	<i>Callidium coriaceum</i>	S
bronspraktbagge	<i>Buprestis haemorrhoidalis</i>	NT
granbarkgnagare	<i>Microbregma emarginatum</i>	S
mindre mörkborre	<i>Tomicus minor</i>	S
myskbock	<i>Aromia moschata</i>	S
raggbock	<i>Tragosoma depsarium</i>	VU/ÅGP
reliktböck	<i>Nothorhina muricata</i>	NT
robust tickgnagare	<i>Dorcatoma robusta</i>	S
skrovlig flatbagge	<i>Calitys scabra</i>	NT/ÅGP
stekelbock	<i>Necydalis major</i>	S
tallfjällknäppare	<i>Danosoma conspersum</i>	VU
thomsons trägnagare	<i>Cacotemnus thomsoni</i>	S
timmertickgnagare	<i>Stagetus borealis</i>	NT
(svenskt namn saknas)	<i>Xyletinus ater</i>	NT
(svenskt namn saknas)	<i>Ptinus podolicus</i>	NT

Kulturhistoriska värden

Vid Norrvik, i naturreservatets sydöstra hörn finns tydliga kulturhistoriska spår som stämmer väl överens med vad som kan utläsas på de historiska kartorna. I terrängen syns de öppna partier som tidigare utgjort brukad mark eller inägomark, röjningsrösen och gamla ädellövträd och vårdträd.

I naturreservatets sydvästra del, ned mot sjön, kan också gränsen mot inägomarken tillhörande Västra Flen fortfarande skönjas i terrängen.

Värden för friluftsliv

Med sin belägenhet vid norra sidan Flensjön på Mälarmården ligger reservatet i ett riktigt vildmarksområde. Det är dock svårt att nå hit eftersom allmänheten inte har tillträde till de enskilda och bommade vägarna fram till naturreservatet och få besökare hittar i dag till dessa trakter. Det finns inte några markerade stigar eller andra friluftsanordningar i området vilket gör att naturreservatet sannolikt främst besöks av entusiaster. Flensjön besöks dock emellanåt av kanotister och skridskoåkare. Naturreservatet kan erbjuda besökare fina naturupplevelser med bland annat gammal tallskog, brandpräglade miljöer, stillhet och utblickar mot Flensjön.

PLAN FÖR OMRÅDETS SKÖTSEL

Övergripande mål

Målet med skötseln av skogen är att gynna tallens ekologi och de störningsgynnade arter knutna till tall som är i behov av ljusöppna miljöer och återkommande brand. Yngre skog ska få värdefulla kvaliteter genom naturvårdsbränning. Målet är också att Farmorskärret ska vara en öppen våtmark med en naturlig hydrologi.

Naturreservatet är indelat i skötselområden som utgår från de bevarandemål och de skötselåtgärder som ska utföras för respektive område.

För karta över skötselområden och friluftsliv, se bilaga 2.1.

Prioriteringar

- I första hand prioriteras naturvårdsbränning av skogen samt röjning i Farmorskärret.
- I andra hand prioriteras huggningsingrepp och manuella störningar för att efterlikna brand.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Generella riktlinjer och åtgärder

Åtgärder för arter och naturtyper som omfattas av åtgärdsprogram, fastställda av Naturvårdsverket och/eller Havs- och Vattenmyndigheten, ska utföras i enlighet med programmet då det berör området, i den utsträckning det är förenligt med reservatsbeslutet.

Delar av naturreservatet är även ett Natura 2000-område med särskilt utpekade arter och naturtyper. För detaljer om arterna och naturtyperna och dess särskilda bevarandemål och utbredning hänvisas till bevarandeplanen för Natura 2000-området Ormsjöbergen (SE0220504).

Inom reservatet ska sådana arter som betraktas som invasiva främmande arter i möjligaste mån hållas efter. I första hand genom att hindra förekomsten helt och i andra hand genom att förhindra så att de sprider sig inom eller till angränsande områden. Främmande arter är djur, växter och svampar som naturligt inte funnits i landet, utan som tagits sig hit med hjälp av människan. Vissa av dem har lyckats sprida sig vidare ut i naturen och påverkar förekomsten av de naturligt förekommande arterna negativt genom att t ex. konkurrera ut dem. Sådana arter betraktas då som invasiva främmande arter. Dessa kan skada den biologiska mångfalden och ekosystemen samt ha negativa effekter på jord- och skogsbruk och andra ekosystemtjänster.

De skötselåtgärder som utförs i vattenvårdande syfte kan betraktas som vattenverksamhet, vilket innebär att anmälnings- och tillståndsplikt enligt 11 kap. 9 § miljöbalken gäller och att ett sådant eventuellt beslut behöver vinna laga kraft innan sådana åtgärder får genomföras.

Vid skötselåtgärder ska forn- och kulturlämningar särskilt beaktas. Røjning, gallring och avverkning kräver inte tillstånd enligt kulturmiljölagen, under förutsättning att den sker på ett sådant sätt att lämningarna inte skadas eller förändras. Det innebär till exempel att:

- Eventuell körning med skogsmaskin ska ske på tjälad mark eller under sådana väderförhållanden så att markskador inte uppstår.
- Enskilda lämningar får inte köras över eller belamras med ris.
- Träd skall fällas ut från lämningen för att undvika släpskador.
- Forn- och kulturlämningar ska grovrensas på kvistar och annat skogsavfall.
- Om tidigare okända fornlämningar och/eller fornfynd påträffas ska dessa omgående anmälas till länsstyrelsen.

Skötselområde 1: Skogsmark med tallinriktad skötsel (ca 73,9 ha)

Beskrivning

Skötselområdet omfattar all skogsmark inom naturreservatet, i området ingår också mindre myrpartier. En stor del av skogen är naturtypsklassad som taiga (9010), det finns också myrar med naturtypsklassen skogsbevuxen myr (91D0) enligt art- och habitatdirektivet.

Skogen varierar i ålder och i trädslagsammansättning. Den äldsta skogen finns inom nyckelbiotopen i norr som utgörs av tallskog på hällmark med fina naturskogskvaliteter. Nordväst i naturreservatet, kring Ormsjön, dominerar mogen tallskog med enstaka gamla och döda träd.

Områdets andra nyckelbiotop, i naturreservatets sydvästra del, har ett betydande graninslag och utgörs i stället av äldre barrblandskog. Intill denna ligger brandfältet efter naturvårdsbränningen 2016, här finns nu rikligt med död och solexponerad ved, liksom löv- och tallföryngring.

I delar dominerar ung till medelålders tall- eller barrblandskog. I de östra delarna finns också bestånd av ung gran, i dessa finns äldre överståndare av tall.

Bevarandemål

Skötselområdet ska utgöras av en flerskiktad skog av huvudsakligen tall, med en stor andel lövträd. Naturvårdsbränningar eller brandefterliknande skötsel ska hindra att gran tar över,

främja föryngring av tall och löv, ge gamla tallar förutsättningar till att bli mycket gamla samt skapa variation och viktiga strukturer för arter som gynnas eller är beroende av brand eller efterföljande successionsstadier. Skogen ska vara luckig med solinstrålning och värmeackumulering. Det ska finnas rikligt med döda och döende träd, solbelyst ved och brandskadade träd med brandljud och kolrester för framtida vedkvaliteter. Marken ska i partier vara brandpåverkad med grunda humuslager och mineraljordsblottor. Skötselområdets ingående refugieområden ska fortsatt erbjuda fuktigare och stabila livsmiljöer för kontinuitetsberoende arter.

Skötselåtgärder

Lämpliga delar sköts genom återkommande naturvårdsbränning. Naturvårdsbränningarna bör synkroniseras med övriga naturvårdsbränningar inom denna värdetrakt för att få en kontinuerlig tillgång på områden med nyligen brandpåverkad skog i regionen.

I yngre och likartade tallbestånd bör bränning ske med olika intensitet för att skapa mer variation.

I de delar där det inte är lämpligt eller praktiskt möjligt att genomföra en större bränning, eller i avvaktan på att en naturvårdsbränning kan utföras, kan mindre, fläckvisa bränningar göras för att skapa brandljud eller markstörning. Huggningsingrepp så som borthuggning eller ringbarkning av gran, frihuggning av tall och död ved, samt tillskapande av död tallved i solbelysta lägen kan också göras.

Om behov uppstår kan tillfälliga hägnader uppföras för att säkerställa föryngring av tall och löv efter en skötselinsats.

Punktinsatser för att gynna specifika arter ska kunna göras, så som huggningar för att skapa öppnare platser för tjäderspel, eller fällning av träd i gynnsamma lägen för raggbock med flera arter. Sådana åtgärder bör synkroniseras med åtgärder i närliggande naturreservat för kontinuerlig tillgång på lämpligt substrat för vedlevande insekter.

Refugiemiljöer som gammal barrblandskog och skogbevuxen myr lämnas huvudsakligen till att utvecklas genom intern dynamik.

Kulturrehistoriskt intressanta miljöer värnas och synliggörs.

Skötselområde 2: Öppen våtmark (ca 5,6 ha)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av den del av våtmarken Farmorskärret som ingår i naturreservatet. En stor del av våtmarken ligger dock utanför naturreservatets gränser. Området är i dag under igenväxning med tall, det växer också rikligt med pors.

Bevarandemål

Skötselområdet ska utgöras av öppen våtmark med endast ett mindre inslag av solbelysta träd och buskar. Kärret ska präglas av naturliga torvprocesser och området ska så långt som det är möjligt ha en naturlig hydrologi.

Skötselåtgärder

Skötselområdet hålls öppet genom återkommande röjning av träd och buskar. Slätter kan användas som skötselmetod för att återknyta till historisk markanvändning. En hydrologisk utredning ska göras och vid behov och om möjligt, en restaurering av hydrologin.

Skötselområde 3: Sjöar (ca 15,3 ha)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av Ormsjön samt den del av sjön Flensjön med ingående små öar som ligger inom naturreservatet.

Ormsjön i naturreservatets nordvästra del är en mindre skogstjärn, naturtypsklassad som naturtypen myrsjöar (3160). Vattnet är omgivet av naturtypsklassad, öppen myr (7140).

Flensjön ingår i länsstyrelsens regionala åtgärdsplan för kalkningsverksamhet och har kalkats sedan 1985, från 2005 kalkas sjön årligen. Motivet till kalkningen är sjöns tidigare bestånd av flodkräfta och mört. pH-målet på 6,0 har nåtts, varför kalkningen föreslås läggas vilande vid revidering av nuvarande kalkningsstrategi 2019–2023.

I Flensjön har även försök gjorts med biologisk återställning, dock inte inom området för naturreservatet. Flodkräfta sattes ut av Länsstyrelsen och markägaren 2002–2004, samt igen 2011–2012 efter att kräftprovfiske inte resulterat i någon fångst. 2013 utfördes ytterligare provfiske med negativt resultat. Det finns därför en risk att de utsatta kräftorna inte klarat sig trots lämpliga vattenkemiska förhållanden och avsaknad av signalkräfta. Provfiskena som utförts har dock varit småskaliga i förhållande till sjöns storlek.

Bevarandemål

Skötselområdets sjöar ska ha god ekologisk status. Flensjön ska uppvisa goda vattenkemiska förhållanden i enlighet med de mål som anges i länets regionala åtgärdsplan för kalkningsverksamhet. Försök med biologisk återställning ska fortsatt kunna bedrivas.

Skötselåtgärder

Ytterligare försök med biologisk återställning genom utsättning av flodkräfta och återkommande kräftprovfisken om förhållandena för flodkräfta bedöms gynnsamma.

Kalkning av Flensjön enligt den regionala kalkningsstrategin finns undantagen från förbud mot kalkning av mark och vatten i reservatsföreskrifterna, kommunen ansvarar för kalkningsåtgärderna.

Friluftsliv

Beskrivning

Området ligger i en ostörd trakt och kan ge besökare fina naturupplevelser i bland annat gammal tallskog, våtmarker, brandpräglade miljöer och vid sjöstränder. Naturreservatet är däremot svårtillgängligt för allmänheten då vägarna in till området är privata och bommade. Besökande till naturreservatet hänvisas i dagsläget till att gå eller cykla från Hälleforsnäs järnvägsstation längsmed ca 7 km skogsbilväg. En informationstavla finns i området, i övrigt saknas friluftsanordningar och besökare får utforska skogen på egen hand och utefter eget intresse. I närheten finns också naturreservatet Varglyan.

Bevarandemål

Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet. Besökare ska kunna uppleva den stillhet och vildmarkskänsla som områdets svårtillgängliga läge ger, samt få ökad kunskap om bränders påverkan på djur- och växtlivet och skogens biologiska mångfald. Gränsmarkeringen för området ska vara i gott skick. Information om naturreservatet ska finnas lättillgängligt för besökare. Informationsskylten ska vara i gott skick. Information om naturreservatet ska finnas i olika digitala medier.

Skötselåtgärder

Utmärkning och underhåll av naturreservatets gränser. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar. Framtagning, uppdatering och publicering av information om reservatet i lämpliga former, till exempel på internet eller i tryckt form.

Jakt och fiske

Jakt och fiske regleras inte i reservatsbeslutet.

UPPFÖLJNING

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för eventuell omprövning av skötselplanen.

Uppföljning av bevarandemål

Ett tredje dokument ska tas fram i samband med uppföljningen av naturreservatet. Dokumentet är en uppföljningsplan med målindikatorer för de olika bevarandemålen. Uppföljningen av bevarandemål sker i enlighet med instruktioner från Naturvårdsverket.

Kostnader och finansiering

Skötselåtgärder bekostas av förvaltaren. Uppföljningen bekostas av Naturvårdsverkets anslag för skötsel av skyddad natur.

Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Prioritet	Mål med åtgärden	Tidpunkt	Plats	Frekvens
Naturvårdsbränning	1	Återinföra brand, gynna tallvärden, restaurering av yngre tallskog.	Inom 10 år	Skötselområde 1	Återkommande vid behov
Fläckvis bränning	1	Skapa brandljud, skapa markstörning	Inom 5 år	Skötselområde 1	Återkommande vid behov
Friställning av tall	1	Ökad livslängd på värdefulla träd	Inom 5 år	Skötselområde 1	Återkommande vid behov

Skötselåtgärd	Prioritet	Mål med åtgärden	Tidpunkt	Plats	Frekvens
Tillskapande av död ved	2	Öka mängden död ved, skapa substrat för vedlevande insekter	Inom 5 år	Skötselområde 1	Återkommande vid behov
Friställning av död ved	1	Ökad solbelysning till död ved	Inom 5 år	Skötselområde 1	Återkommande vid behov
Borthuggning eller ringbarkning av gran	2	Hindra att granen tar över	Inom 5 år	Skötselområde 1	Återkommande vid behov
Uppförande av tillfälliga hägnader	2	Säkerställa föryngring av tall och löv	Efter naturvårds bränning/huggningsin grepp	Skötselområde 1	Vid behov
Röjning av igenväxningsvegetation	1	Hindra igenväxning och återskapa öppen våtmark	Inom 5 år	Skötselområde 2	Återkommande vid behov
Slätter	2	Hindra igenväxning och återknyta till historisk markanvändning	Inom 5 år	Skötselområde 2	Återkommande vid behov
Utsättning av flodkräftor och provfiske	1	Biologisk återställning	Inom 5 år	Skötselområde 3	Återkommande beroende på resultat
Underhåll av informationsskylt	1	Ökad tillgänglighet	Vid behov	Se skötselkarta, bilaga 2.1	Återkommande vid behov
Framtagning och ajourhållning av information om reservatet	1	Ökad tillgänglighet	Inom 2 år	I lämpliga former, t ex på internet eller i tryckt form.	Engångsåtgärd, ajourhållning vid behov
Utmärkning och underhåll av reservatets gränser	1	Synliggöra reservatsgräns	Snarast, sedan vid behov	Reservatets gränser	Återkommande vid behov
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Uppföljning	Efter åtgärd	Hela reservatet	Efter åtgärd
Uppföljning av bevarandemål	1	Uppföljning	Vart 6/12/24:e år	Hela reservatet	Vart 6/12/24:e år

Källförteckning

Ahnlund, H. 2009. Raggbock (*Tragosoma depsarium*) och skrovlig flatbagge (*Calitys scabra*) i Södermanlands län 2006-2009 – Förekomst, hotstatus samt förslag till skötselåtgärder. Rapport 2008:7.

Artdatabanken-SLU. Uttag ur databasen Artportalen (www.artportalen.se) 2022-03-14.

Lantmäteriet. Redovisning nyttjanderättsandel i Floda skogsallmänning. Verkställt år 1713. Lantmätare: Erik Nilsson Agner. Floda socken akt: C16-6:1.

Lantmäteriet. Floda socken nr 148. Afmätning av sockensallmänningen fastställd år 1813.

Lantmäteriet. Häradsekonomiska kartan. Kartlagd åren 1898-99.

Lantmäteriet. Ekonomiska kartan. Flygfotograferat år 1954 och färdigställd år 1956. Kartblad 10G2h, 10G2g.

Länsstyrelserna i Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Sörmland och Östergötlands län. 2011. Brandgynnade arter i sydöstra Sverige. Länsstyrelsens meddelandeserie 2011:16

Länsstyrelsen Kalmar län. 2011. Brandhistorik i sydöstra Sverige. Länsstyrelsens meddelandeserie 2011:14

2023-04-24

511-7692-2020

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2004. Bildande av Ormsjöbergens naturreservat i Katrineholms kommun. Dnr. 511-2063-2004.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2004. Skötselplan för Ormsjöbergens naturreservat. Dnr. 511-2063-2004.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-område Ormsjöbergen SE0220504, Katrineholms kommun. Dnr. 511-11469-2004.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Södermanlands län.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2016. Bränningsplan Ormsjöbergen. LIFE Taiga Detaljunderlag och kartor för bränningens genomförande. Dnr. 512-6605-2015.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2017. Uppdaterad bevarandeplan för Natura 2000-område Ormsjöbergen SE0220504, Katrineholms kommun. Dnr. 511-6967-2017.

Länsstyrelsen i Södermanlands län. 2020. Regional åtgärdsplan för kalkningsverksamheten i Södermanlands län 2019-2023. Rapportnr: 2020:9.

Naturvårdsverket. 2015. Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014–2018. Rapport 6629.

Naturvårdsverket. Rikstäckande skikt av Våtmarksinventeringen (VMI). Digital utgåva.

SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020., SLU, Uppsala.

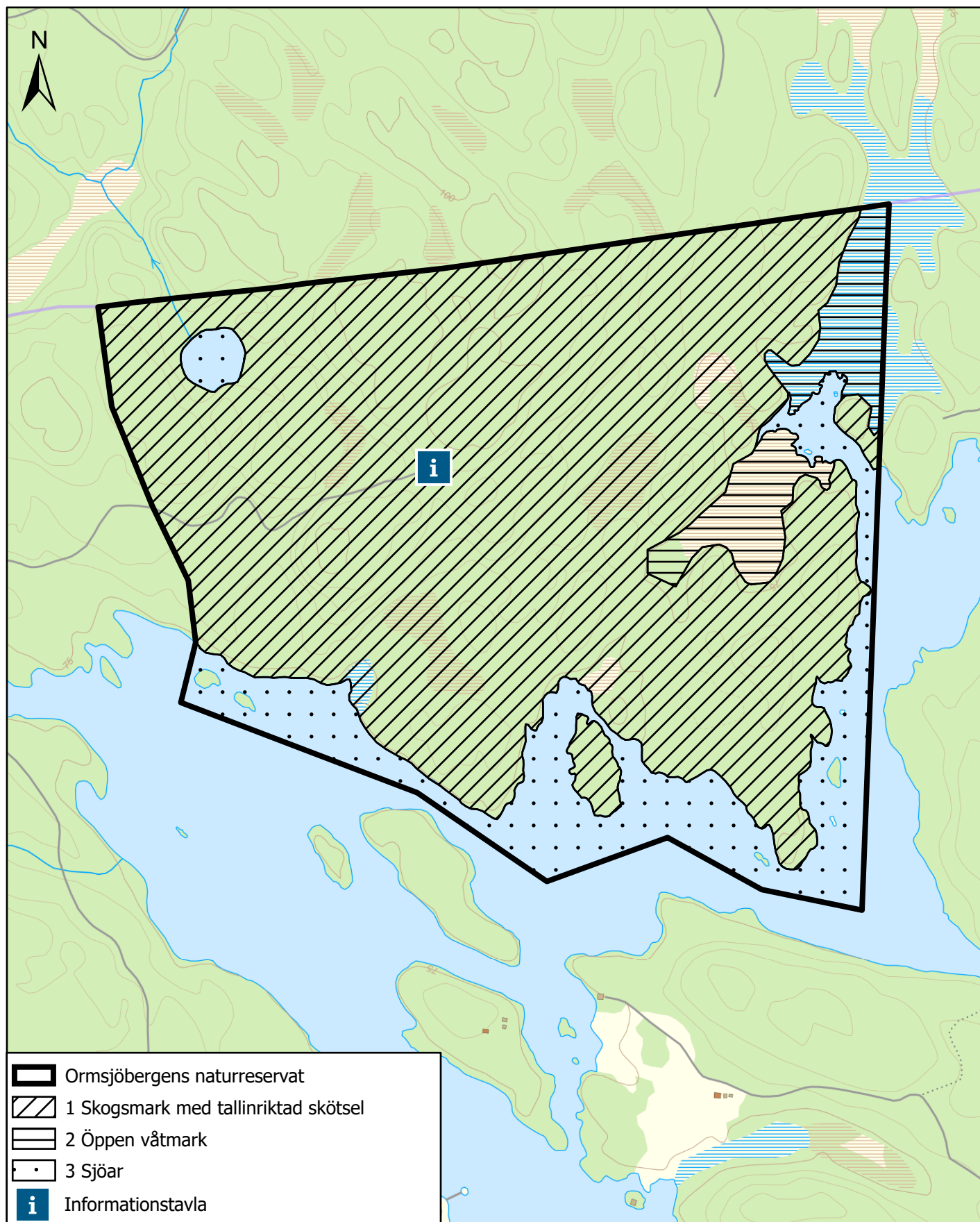
Skogsstyrelsen. 2005. Nyckelbiotopsinventeringen. Objekt N 10053-1995, N 10028-1995.

Sveriges Geologiska undersökning. Jordartskartan. Digital utgåva.

Sveriges Geologiska undersökning. Berggrundskartan. Digital utgåva.

Bilagor

2.1. Skötsel- och friluftslivskarta

0 125 250 500 m

Skala: 1:8000 [A4]
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Bakgrundskarta: © Lantmäteriet

Hur man överklagar hos Regeringen

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen. Postadressen är: Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 NYKÖPING.

Du kan även skicka in överklagandet via e-post till: sodermanland@lansstyrelsen.se.

Skrivelsen ska ha inkommit inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Överklagandet ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, till exempel genom att ange ärendets diarienummer.
- varför klaganden anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.
- hur klaganden vill att beslutet ska ändras.

Klaganden ska även ange:

- namn, adress och telefonnummer.

Handlingar eller annat som klaganden anser stöder överklagandet bör sändas med.

Överklagandet prövas av Regeringen. Om Länsstyrelsen inte ändrar sitt beslut som klaganden begär och överklagandet kommit in i rätt tid kommer det att sändas över till Miljödepartementet.

Ytterligare upplysningar kan lämnas av Länsstyrelsen, telefon 010-223 40 00.